

FORNYELSE AF PLANLÆGNINGEN

PROLOG

Planlægningen står over for store udfordringer. Det nuværende plansystem har sine rødder i 1970erne, hvor opgaven primært var at regulere de fysiske rammer for et velfærds-samfund i samlet vækst.

I dag er udfordringerne præget af store forskelle fra landsdel til landsdel, fra kommune til kommune, og fra by til by. Nogle steder handler det fortsat om vækst, men andre steder om afmatning og afvikling. Desuden er vi i dag langt mere opmærksomme på kvaliteten i vores omgivelser, hvilket planlægningen også må beskæftige sig med.

Den forestående kommunale strukturreform vil også få væsentlig betydning for den videre udvikling af det nuværende plansystem. Det aktualiserer behovet for at gøre status over kommunernes hidtidige planpraksis og få klarhed over fremtidige behov i forhold til plansystemet.

På opdrag af Fonden Realdania har Niras Konsulenterne derfor udarbejdet denne undersøgelsesrapport på basis af individuelle og gruppebaserede interviews med en række centrale borgmestre og planansvarlige i landets kommuner. Rapporten skal medvirke til at afdække synsvinkler på plansystemet og plankulturen.

Realdania ønsker med dette bidrag at være med til at styrke det faglige grundlag for fornyelsen af planlægningen, og dermed styrke politikernes og de kommunale embedsmænds faglige grundlag i debatten om planlægningen i Danmark.

”Plansystemet – hvad skal bevares?” indgår sammen med fire andre rapporter som grundlag for Realdania Medlemsdebats debatmøde, der afholdes i Realdanias Byudviklingsforum torsdag den 18. november 2004.

*Hans Peter Svendler
Direktør, Fonden Realdania*

*Henning Thomsen
Projektchef, Realdania Medlemsdebat*

Fonden Realdania
Medlemsdebat
Nicolai Eigtveds Gade 28
1402 København K
Telefon 70 11 66 66
medlemsdebat@realdania.dk

Niras Konsulenterne A/S
PLANSYSTEMET
– HVAD SKAL BEVARES?
Fornyelse af planlægningen
1. udgave

© Realdania Medlemsdebat, 2004

Design: Niels Rinder, BOBLE.dk
Fotograf: Nana Heimers
Tryk: Hertz Bogtrykkgården A/S
Oplag: 1.500

ISBN 87-91643-01-5

Yderligere eksemplarer af rapporten kan rekvireres ved henvendelse til Realdania Medlemsdebat på medlemsdebat@realdania.dk eller telefon 70 11 66 66.

Det er tilladt at bringe uddrag af ”PLANSYSTEMET – HVAD SKAL BEVARES?”, med angivelse af forfatter og kilde.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. INDLEDNING	6
2. TVÆRGÅENDE TESER	9
3. HOVEDRESULTATER FRA INTERVIEWENE	10
3.1 Lokalplanen	10
3.2 Planlægning i bydelen og landsbyen	12
3.3 Kommuneplanens rammedel	12
3.4 Kommuneplanens hovedstruktur og temaplanen	12
3.5 Strategisk plan	16
4. SAMMENFATNING	18

1. INDLEDNING

Fonden Realdania har iværksat et projekt om "Fornyelse af planlægningen".

Som et led i dette arbejde har NIRAS Konsulenterne i foråret 2004 gennemført en række interviews og rundbords-samtaler med udvalgte repræsentanter for kommunerne:

- Sønderborg
- Kolding
- Holbæk
- Svendborg
- Rødovre
- Aalborg
- Nykøbing Falster

Kommunerne er valgt for at repræsentere forskelle i størrelse, geografisk beliggenhed og økonomiske/markeds-mæssige vilkår.

Kommunerne repræsenterer ydermere bykommuner, som kan forventes at forblive centerkommuner efter sammenlægning med mindre landkommuner i forlængelse af strukturreformen.

I alle kommuner har deltagerne været borgmester, ledende embedsmand (oftest kommunaldirektør), planchef/planlægger og erhvervschef/teknisk direktør.

Ud over kommunerne er der foretaget interview med en mindre gruppe af faglige eksperter og debattører.

Alle interviews har systematisk gennemgået planlovens niveauer fra lokalplan til region- og landsplanlægning. Samtidig har interviewene afdækket synspunkter på plan-systemet fra fire synsvinkler:

- Byrådets
- Administrationens
- Planlæggerens
- Erhvervslivets

Til projektet er der hertil knyttet en kernegruppe bestående af:

- Frederiksberg Kommune
- Københavns Kommune
- Hillerød Kommune
- Herning Kommune og
- Århus Kommune

Fra disse kommuner har borgmestre og planansvarlige deltaget i to workshops om arvesølvet i dansk planlægning, planniveauerne og de fire ovennævnte synsvinkler.

Ved arvesølvet forstås de værdier og principper, de interviewede mener, at plansystemet også fremover skal sikre.

Interviewundersøgelsen er gennemført i foråret 2004 af Niras Konsulenterne A/S ved chefkonsulent Johan Bramsen og konsulent Lisbeth Errbo Svendsen.

VED ARVESØLVET
FORSTÅS DE
VÆRDIER OG
PRINCIPPER, DE
INTERVIEWEDE
MENER, AT PLAN-
SYSTEMET OGSÅ
FREMOVER
SKAL SIKRE...

DET POLITISKE EJERSKAB ER FORUDSÆTNINGEN FOR PLANERNES OG PLANLÆGNINGENS VÆRDI...

2. TVÆRGÅENDE TESER

På tværs af interviewene kan følgende elementer fra plansystemet fremhæves som det, der ved en eventuel fornyelse – efter de interviewedes opfattelse – ikke må sælges ud af:

• Ejerskabet

Planerne er aldrig bedre end ejerskabet til dem. Det politiske ejerskab er forudsætningen for planernes og planlægningens værdi. Mange har den erfaring, at hvis politikernes oplevelse af planlægningen er positiv, og de involverer sig i den, eksisterer ejerskabet. Hvis planlægningen er planlægernes og bureaukратиets, reduceres ejerskabet betydeligt.

• Retssikkerheden

Lokalplanen er en lokal ”lov”, der fortæller, både hvad der må ske på den enkelte grund, og hvad der ikke må ske på nabogrunden. Denne ”lov” udarbejdes inden for kommuneplanens rammedel, der skal være overensstemmende og tilvejebringes og besluttet efter dialog. Retssikkerheden beskriver således ikke alene den bestående tilstand, men også den fremtidige.

• Dialogen

Sikkerheden for at kunne ytre sig i forbindelse med overvejelser om ændringer af bestående planer eller udarbejdelsen af nye. Sikkerheden for at kunne ytre sig i forhold til planer på alle niveauer.

• Rammestyringen

Kravet om at underliggende planlægning skal være i overensstemmelse med overliggende for at sikre, at eksempelvis nationale interesser vejer tungere end lokale. Samtidig sikrer rammestyringen en dialog mellem niveauerne via planlægningen.

• Decentraliseringen

Planer udarbejdes, diskuteres, justeres, vedtages og fortolkes af dem, der skal beslutte, administrere, udfylde og leve med dem. Decentraliseringen er en vigtig forudsætning for at opnå lokalt ejerskab.

• Zonerne

Den klare adskillelse af by fra land, forebyggelse af uhenigtsmæssig byspredning og tilfældigt forbrug af landskabelige værdier og naturressourcer er ikke en selvfølge. Sammenlignelige lande mangler denne klarhed, som i Danmark er en del af arvesølvet.

Dette er arvesølvet i det bestående plansystem. Dette ønskes bevaret og videreført.

Til gengæld ønsker de interviewede en grundig revision af plansystemet som sikrer:

- At planlægningsindsatsen bedre kan tilpasses problemets størrelse.
- At strategier forpligter dem, der planlægger, i lige så høj grad som dem, der blot mærker udviklingen.
- At der sker en koordinering og justering af de mange forskellige krav og indsatser på miljøområdet (miljølov, miljøhandlingsplan, Agenda 21, kommuneplanstrategi, VVM, SMV osv.).
- At knopskydninger og justeringer, som systemet i årenes løb er suppleret med, ses i et samlet ”forenklingens lys”.
- At plankulturen sættes til diskussion på lige fod med plansystemet, da kulturen kan være en stærkere barriere for fornyelse, end loven.

3. HOVEDRESULTATER FRA INTERVIEWENE

Hovedresultater fra interviewene beskrives i dette kapitel i forhold til plansystemets niveauer, mens det efterfølgende kapitel sammenfatter og perspektiverer resultaterne.

3.1 LOKALPLANEN

Arvesølv et er, at:

Lokalplanen udmønter de overordnede planer gennem tinglysning på den enkelte matrikel. Hermed opstår den juridiske sikkerhed for, hvad matriklen kan anvendes til og hvordan. Samtidig opstår beskyttelsen af matriklen gennem fastlæggelse af, hvad der ikke kan ske på nabomatriklerne og i naboområderne.

Arvesølv et er, at:

Væsentlige ændringer af lokalplanen kun kan foretages, hvis de er i overensstemmelse med den overordnede plan. Er det ikke tilfældet, skal også den ændres.

Arvesølv et er, at:

Ændringer kræver offentlig dialog og giver mulighed for indsigelse.

Politisk er der væsentlige forskelle på vurderingen af lokalplanlægningen.

Kritikken koncentrerer sig om:

- Detaljeringsgraden, som jævnligt er for stor, hvilket medfører behov for at lave om, når der kommer et konkret projekt, der ikke passer. Dette lægger et pres på behovet for at dispensere, og blandt de interviewede beskrev borgmestre en øget tilbøjelighed, der sammen med den store andel af projektplaner kan rejse spørgsmål om både retssikkerhed og dialog
- Fleksibiliteten, som opleves for lille, idet både meget små og meget store projekter kræver samme procedure

Erhvervsmæssigt opleves det, at systemet er langsomt – ikke nødvendigvis kun plansystemet, men også plankulturen – måden plansystemet anvendes på. Der er enighed i de grundlæggende principper, men behov for at kunne tilpasse procedurer til stort/småt og enighed/uenighed.

Planmæssigt bliver der i interviewene hyppigt refereret til lokale traditioner og kulturer. Plankulturen er et resultat af mange års erfaringer i lokalområdet og står ofte stærkere end loven. Det betyder, at ændringer og muligheder i planloven ikke altid medfører justeringer af plankulturen. Dette medfører også forfejlet kritik af plansystemet.

Administrativt bliver der løftet pegefingre; advarsler om at planlægningen, dispensationerne, projektlokalplanen successivt reducerer retssikkerheden. Hvis den ønskede udvikling ikke kommer, og lokalområdet føler sig truet af konkurrence med andre tilsvarende byer, vil man strække sig langt – måske længere end lovens intentioner.

På tværs af grupperne diskuteres det, om lokalplanen i sig selv sikrer kvalitet i byens rum og arkitektur. Svaret er nærmest tværtimod. Ønsket om at detailregulere fungerer bedst ved bevarende lokalplaner, hvorimod fremtidens by og bygninger må skabes i en proces, hvor de forskellige interesser involveres med lokalplanlægningen som platform. En sådan proces er forudsætning for ejerskab, mens den administrativt udtænkte detaljerede plan kun kan have administrationens ejerskab.

På tværs af interviewene er det tydeligt, at den dialog-baserede planlægning giver anledning til et større politisk ejerskab, mens den administrativt baserede giver anledning til et mindre. I den første kultur er der glæde ved planlægningen, i den sidste er det i højere grad et nødvendigt onde.

**ØNSKET OM AT
DETAIL-
REGULERE
FUNGERER
BEDST
VED
BEVARENDE
LOKAL-
PLANER,
HVORIMOD
FREM-
TIDENS
BY OG
BYGNINGER
MÅ
SKABES
I EN
PROCES,
HVOR
DE
FORSKELLIGE
INTERESSER
INVOLVERES
MED
LOKALPLAN-
LÆG-
NINGEN
SOM
PLATFORM...**

3.2 PLANLÆGNING I BYDELEN OG LANDSBYEN

Arvesølvet er, at:
Plansystemets fleksibilitet gør, at man kan arbejde med landsbyen og bydelen, både i den overordnede strategiske plan og i den juridisk bindende lokalplan – efter behov. Kommunerne anvender værktøjerne forskelligt og bruger dem på forskellig skala.

Bydelen eller landsbyen kan såvel planlægges i en tema-plan uden for plansystemet og dets procedurer, som i en lokalplan eller kommuneplan. Valget afhænger af hensigt og plankultur.

Bypolitik, forstået som en tværsektoriel bolig-/social-indsats i en bebyggelse eller bydel, kendes hos en del af de interviewede.

Politisk opleves bypolitikken som en gevinst, da den har haft større appel end den traditionelle planlægning til borgere og andre interessenter. Bypolitikken har også haft statslige ressourcer med, men ikke en tilstrækkelig stærk forank-ring. Metoder fra bypolitikker smitter af på plankulturen.

Erhvervsmæssigt er der meget lille interesse for et planlægningsniveau, der meget sjældent påvirker erhvervsudviklingen direkte.

Planmæssigt er der blandt de interviewede eksempel på en bydelsopdelt kommuneplan og en tilsvarende særlig struktur for landsbyerne. Denne særlige struktur er fulgt op på både politisk, økonomisk og administrativt niveau som et led i den løbende dialog. Andre steder er den tilsvarende opgave løst som tema- eller områdeplanlægning. Endnu andre steder har der ikke været behov for en tilsvarende indsats.

Administrativt ses det som en styrke at beskæftige sig med den enkelte bydels eller landsbys særlige struktur. Dette letter overblik og skaber grundlag for at forstå og afhjælpe lokale problemer. Det ses som en del af arvesølvet, at plansystemet er så fleksibelt, at det løbende kan tilpasses nye problemstillinger.

På tværs diskuteredes erfaringer med at involvere offentligheden i planlægningen. Den generelle erfaring er, at nærhed til konkrete forslag og et politisk ejerskab til disse forslag giver langt større engagement, end diskussioner om et langsigtet, abstrakt administrativt oplæg, som virker mindre forpligtende.

3.3 KOMMUNEPLANENS RAMMEDEL

Arvesølvet er, at:
Rammedelen er koblingen af den overordnede langsigtede plan og den "lokale lov", lokalplanen. Rammedelen er det instrument, der tydeligst fortæller om, hvordan planer kan udmøntes.

Politisk går overvejelserne på, om rammedelen skal være så fysisk og så detaljeret. Spørgsmålet stilles om rammedelen kan bruges til at beskrive de kvaliteter i byen, bydelen, bebyggelsen, som man gerne vil opnå, på nye måder?

Erhvervsmæssigt forholder man sig til systemet som en helhed og har ikke klare billeder af systemets enkeltdele og deres indbyrdes samspil.

Planmæssigt er rammedelen baseret på traditionerne tilbage fra den første kommuneplan. Der er lyst til at ændre rammerne, men det er en stor og tung opgave, og det er svært at indfange hastigt ændrede forudsætninger i rammedelen.

Administrativt ses rammedelen på godt og ondt som planlæggernes. Hvis rammerne ikke hindrer udarbejdelsen af de ønskede lokalplaner, er de gode. Bliver de derimod til en barriere for fornyelsen, er de en barriere – også for lysten til at planlægge.

På tværs – rammedelen står svagest i de interviewedes opfattelse. Den kan bedst beskrives som administrationens værktøj, dens grundlag for at lave lokalplaner. Rammedelen har et skær af teknokrati og bureaukrati – et kedeligt tungt værktøj.

Rammedelen har ikke været i fokus for diskussionerne af planlægningsværktøjerne og er den del af systemet, de interviewede (bortset fra planlæggerne) har mindst ejerskab til.

3.4 KOMMUNEPLANENS HOVEDSTRUKTUR OG TEMAPLANEN

Arvesølvet er:
Igen dialog og rammestyring. Dialogen er, som allerede nævnt, meget væsentlig for retssikkerheden, men også for kvaliteten. Det betyder meget for politikere og planlæggere, at borgere, foreninger, institutioner og virksomheder involveres i og ser på arbejdet. Kravet om offentlighed virker herved som en stærk kvalitetssikring. Denne kvalitetssikring er ikke bestemt af, hvor mange der deltager – men af, at interesserede gør.

ÆNDRINGER OG
MULIGHEDER I
PLANLOVEN
MEDFØRER IKKE
ALTID
JUSTERINGER AF
PLANKULTUREN...

Rammestyringen sikrer i sig selv løbende revision – ganske vist med vidt forskelligt interval efter den situation, den enkelte kommune befinder sig i. Hastigheden for denne rullende planlægning er forskellig, men har medført udvikling af lokale plantraditioner, der har smittet positivt af på andre forvaltningsområder i kommunerne.

Hvis det politiske og administrative system oplever planlægningen for bureaukratisk, søges over i andre forvaltningsområders temaplaner (kultur, erhverv, uddannelse mv.). Her kan opleves større metodefrihed, faglig dybde i forhold til emnet og stærkere netværk.

Arvesølvet er, at:

Planer, der udarbejdes, fordi der lokalt er behov, kan sikres ejerskab. Hvis planer udarbejdes alene fordi proceduren kræver det, er det svært at opnå ejerskab.

Politisk ses planlægningen som et centralt værktøj til åbent at diskutere og vælge fremtid inden for de muligheder, der findes inden for et givent område. Værktøjet er centralt og bliver opfattet positivt, hvor plankulturen baserer sig på åbenhed, dialog, nysgerrighed, fleksibilitet osv. Hvor tilgangen til planlægning er fysisk regulering i en mere lukket faglig specialistkultur, findes ikke samme ejerskab.

I interviewene bliver der givet udtryk for, at fornyelse og udvikling af plansystem og kultur er en forudsætning for til stadighed at kunne gøre det politiske job attraktivt og spændende. Rigtigt anvendt har politik og plan samme ambition – at skabe en bedre fremtid. Derfor skal planlægning være politik.

Erhvervsmæssigt ses ikke den helt store interesse i en kommuneplan og dens temaer. Erhvervspolitisk drøftes og fastlægges typisk i andre fora. Af og til bliver politikker og planer derved isolerede, måske modstridende, men i den lokale opfattelse har erhvervsudviklingen sine egne fora, og planlægning ses ikke som en faglighed, der skal indgå i politikdannelsen.

Planlæggeren – dagens kommuneplanlægning stiller markant andre krav til plansystemet og -kulturen end tidligere. Plansystemet er aldrig evalueret. Det diskuteres og ændres primært af planlæggere. Størstedelen af dem er fysiske planlæggere uddannet i 1970'erne og 1980'erne. Siden har uddannelserne stået svagt.

Der er behov for udvikling, uddannelse og fornyelse. Planlægningen er for vigtig til udelukkende at overlade til planlæggere.

Der er i interviewene stor respekt for opgaven og spændvidden i den. Ønsker om at koble strategi, plan og budget stiller endnu større krav, som kun kan imødekommes af tværfaglige teams.

Administrativt diskuteres kommuneplanens eller temaplanens placering på lige fod med andre planer og temaplaner. Kommuneplanen ses som et muligt, ikke som et særligt værktøj. Blandt kommunaldirektørerne ses i visse tilfælde en vis skepsis over for kommuneplanen som en lidt idealistisk plan udarbejdet i en lidt idealistisk verden!

Gode planer tager afsæt i virkeligheden og baserer sig på et markedskendskab.

At visse dele af planlægningskulturen prøver selv at skabe virkelighed og marked, er en holdning, som findes, hvor planlægningen er en snævert faglig, lidt isoleret disciplin. Hvor denne holdning findes, findes andre veje i udviklingen af kommune, by, bydel og byrum. Her arbejdes typisk rullende, dialogbaseret, sådan at mange små skridt tilsammen skaber resultaterne.

POLITISK SES PLANLÆGNINGEN SOM ET CENTRALT VÆRKTØJ TIL ÅBENT AT DISKUTERE OG VÆLGE FREMTID INDEN FOR DE MULIGHEDER, DER FINDES INDEN FOR ET GIVENT OMRÅDE...

På tværs af administrative opdelinger er man i interviewene kritiske over for de mange instrumenter og overlap, man finder på miljøområdet.

Miljøloven, miljøhandlingsplaner, kommuneplanstrategier, regionplaner, VVM og SMV samt Agenda 21 er blot eksempler på initiativer, der beskæftiger sig med kommunens fysiske miljø. Der ses ingen konsekvent arbejdsdeling og koordinering. Der er vigende grad af interesse og ejerskab, og det opfattes som unødigt bureaukrati, når planer, der er udarbejdet under hensyn til miljøet, af andre planer skal have kontrolleret deres miljøhensyn. Denne opfattelse forøges af en generel oplevelse af, at de dage er talte, hvor miljøet var nok til at 'sælge billetter'.

På tværs ses hertil gennem interviewene to parallelle tendenser i kommunerne:

- En udvikling af lokale systemer og værktøjer, der detaljerer og udmønter planloven lokalt – som bliver til en slags lokal lov – der kan skygge for den generelt gældende
- En øget tilbøjelighed til at organisere planopgaven mere centralt med henblik på at gøre planlægningen mere tværgående og åben for nye fagligheder

3.5 STRATEGISK PLAN

Arvesølvet er:

Løbende at overveje, om der er behov for at lave noget om, at udpege nye mål. Er der det, er det en god ting at fastlægge den strategi, der maksimerer sandsynligheden for at nå målet. Her er en strategisk kommuneplan et godt bud på et styringsværktøj.

Hvor planernes opgave oprindeligt primært var at regulere vækst, er den i dag først og fremmest at skabe udvikling og håndtere forandring.

Her er der blandt langt de fleste interviewede en kritisk holdning over for lands- og regionplanlægningens indsats for regulering af områder som detailhandel, stationsnærhed, ligelig udvikling mv.

I kommunerne opleves en tendens til, at statens og regionernes planlægning fastlægger rammer for den kommunale planlægning uden at de nødvendige styringsmidler eller markedsvilkår er til stede.

Omvendt er der enighed om, at det er en vigtig del af arvesølvet, at landskab, natur- og kulturressourcer beskyttes gennem overordnede rammer, og at energi- og infrastruktur-

anlæg kan planlægges og prioriteres fri af snævre lokale interesser.

Politisk opleves det som demotiverende, når der på statsligt eller regionalt niveau registreres uhensigtsmæssige udviklingstendenser, hvorefter man søger at regulere virkningen, frem for årsagen.

Som eksempel nævnes lovgivningens forsøg på at bremse detailhandelsudviklingen i byerne – af hensyn til landområderne – hvor de interviewede ikke finder sammenhæng i argumentationen mellem politik og virkelighed. Udtyndingen af servicen i yderområderne er en konsekvens af industrialiseringen af landbruget med færre beskæftigede til følge, reducerede lokalefølgeerhverv og radikale forandringer af landsbyers funktionelle indhold. Hertil kommer centralisering af statslige og amtslige arbejdspladser, der yderligere styrker de større centre. Årsagen til forandringerne reguleres ikke – men virkningerne skal – af andre.

Når forskellen mellem hensigt og virkemiddel efter borgmestrenes opfattelse bliver for stor, skabes der modvilje mod planlægning – og ikke ejerskab. At den tidlige regionplanlægning ofte er opfattet i dette lys, bør inspirere til udviklingen af nye plantyper og -kulturer i et fremtidigt system.

Erhvervsmæssigt tages stadig udgangspunkt i industri-samfundets traditionelle organisationsformer – erhvervsrådet, LO, DA, Industri og Håndværk, Handelsstand osv. De udfordringer, erhvervspolitikken står over for i form af internationalisering, viden- og oplevelsesøkonomi, integration af kultur, uddannelse og erhverv samt nye samarbejdsformer mellem offentligt og privat, diskuteres i kommuneplanregi: Hvad skal vi leve af i fremtiden?

Men de strategiske diskussioner i kommuneplanregi findes der ikke ejerskab til i erhvervslivet.

Administrativt og planmæssigt ses to retninger i interviewene. I de kommuner, hvor der er højere grad af politisk ejerskab, forventes planlægningen i stigende omfang brugt som det værktøj, der skal løse centrale lokalpolitiske opgaver. Et eksempel er kommuneplanen som et bærende værktøj i en indsats for at sammenlægge fire kommuner i perioden, hvor interviewene foregik. Kommuneplanen i centerbyen var i sin struktur allerede forberedt på, at nabokommunerne kunne indarbejdes, herunder at give de tidligere kommuncentre en tydelig placering.

Hvor det politiske ejerskab er mindre, ønskes en dagsorden, hvor planlægning foregår og tilpasses efter behov. Det betyder, at der ikke skal revideres og planlægges af pligt, men mere efter behov.

RIGTIGT ANVENDT
HAR POLITIK OG
PLANLÆGNING
SAMME AMBITION
– AT SKABE EN
BEDRE FREMTID...

4. SAMMENFATNING

Sammenfattende for interviewene må det understreges, at referencerammen i lige så høj grad er plankulturen som plansystemet, og at der ikke nødvendigvis er fuld overensstemmelse – men adskillelsen er ikke generelt mulig.

En fornyelse af plansystemet efterspørges, men uden en fornyelse af plankulturen giver det ringe mening.

De stadig mere komplekse opgaver, som skal løses med en bredere palet af indsatser, udfordrer plankulturen med et krav om øget tværfaglighed. Komplexiteten øger kravet til, at beslutninger skal baseres i helhedsvurderinger på tværs – at svarene ikke kan argumenteres entydigt frem.

En central problemstilling, der tegner sig gennem interviewene, er balancen mellem varetagelsen af de nationale interesser via rammestyring og lovgivning på den ene side og behovet for en frihed til lokalt at kunne vælge og præge lokale fremtider og sikre ejerskab til dem på den anden.

Gennem interviewene tegner der sig et billede af et plansystem, der gennem de seneste 30 år er udviklet med afsæt i den praksis, de dygtigste og mest interesserede kommuner gennem årene har udviklet. De 'trendsættende' vurderer i høj grad selv, at de uanset lovgivning vil blive ved med at planlægge og gøre det med et ambitionsniveau, der til stadighed vil ligge højt for at kunne præge fremtiden.

På den anden side er der kommuner, hvor plansystemet og plankulturen efter politisk opfattelse er for detaljeret, bureaukratisk og ufleksibel. Her opfattes de stigende og detaljerede krav til indhold og procedure i planerne som en barriere for det ejerskab, der er så væsentligt for planernes værdi.

Her gennemsyres interviewene af et ønske om en forenkling, der skal sikre, at loven tager afsæt i det generelle planlægningsbehov frem for det avancerede.

Interviewene peger ligeledes på, at når der skal planlægges på områder, man ikke lokalt har indflydelse på, kan der ikke sikres ejerskab endsige dialog.

Nye og større kommuner samt svækkelse eller bortfald af regionplanniveauet er et gennemgående ønske i interviewene.

Retssikkerheden, som dybest er forankret i dels dialog og dels juraen omkring den enkelte ejendom, vurderes gennemgående som helt umistelige værdier.

Arvesølvet forstået i den beskrevne forstand må være fundamentet i et nyt plansystem – hovedudfordringen lokalt som centralt er tilpasning af plankulturen til at løse fremtidens opgaver.

Hvordan gøres det?

FORNYELSE AF PLANLÆGNINGEN

PLANSYSTEMET – HVAD SKAL BEVARES?

The logo for Redaldania, featuring the word "Redaldania" in white text on a red, wavy rectangular background.

Redaldania

Fonden Redaldania
Medlemsdebat
Nicolai Eigtveds Gade 28
1402 København K

T: 70 11 66 66

F: 32 88 52 92

W: www.redaldania.dk

ISBN 87-91643-01-5